

NIET

ALLES

GOUD

WAT

BLINKT

Van alle metalen spreekt goud het meest tot de verbeelding. Fotograaf Lisa Barnard ging op zoek naar mensen die met dit edelmetaal werken, van mijnwerkers tot ruimtevaart-specialisten.

Door Susan Nortier

'Fluorescent Fool's Gold. SOTRAMI, Santa Filomena, Andes, Peru' (2016). uit de serie 'The Canary and the Hammer'.

'Ultraviolet Spectrograph (UVS). Invented by George Robert Carruthers. Photographed at Nasa, Johnson Space Centre, Houston', (2015).

Het was een drijvende kracht achter het kolonialisme, men draagt het om er mooi uit te zien, het wordt gebruikt in elektronische apparatuur en het is cruciaal in de ruimtevaarttechniek en in de geneeskunde. Goud is een veelzijdige grondstof, die ons al eeuwen het hoofd op hol brengt. Fotograaf Lisa Barnard volgde vier jaar lang verschillende mensen die met dit edelmetaal werken.

De financiële crisis van 2008 legde onze ontembare honger naar rijkdom bloot. Het deed Barnard denken aan de obsessie met goud die mensen al eeuwenlang hebben. 'Goud is een handelswaar die doorslaggevend is op vele gebieden, en is daarmee een onzichtbare motivator voor alles wat we doen. Dat wilde ik laten zien in dit project', vertelt Barnard tijdens een videogesprek. Ook het verhaal van Pocahontas inspireerde haar.

Barnard: 'In de vroege jaren 1600 heerste ook een financiële crisis, waarop een groep Britten op goudjacht ging in wat nu Virginia is. Helaas vonden ze vooral tabak, moerassen en de Powhatanstammen. Pocahontas was de dochter van het opperstamhoofd. Ze werd gevangengenomen door de Britten tijdens een expeditie.'

Cruciale rol
Tijdens de onderhandelingen over haar vrijlating, die maar liefst een jaar duurden, werd Pocahontas verliefd op tabaksboer John Rolfe. Ze bekeerde zich tot het christendom en trouwde met hem.

Barnard: 'Dankzij dit bijzondere huwelijk keerde de vrede tussen de Britten en de Powhatanstammen terug. Toen ik haar geschiedenis

las, dacht ik: de Britten vonden geen goud, maar ze vonden Pocahontas, die vrede bracht. Ineens realiseerde ik me hoe belangrijk vrouwen zijn als onzichtbare krachten in de maatschappij. Ze vervullen cruciale rollen als arbeider, echtgenoot en moeder. Ook goud is een onzichtbare, maar bepalende kracht in de maatschappij. Die parallel is interessant.'

Barnard reisde naar vier continenten, waar ze mensen vastlegde die met goud werken. 'Ik wilde de verborgen verhalen rondom goud zichtbaar maken, en de vrouwen in die verhalen.'

Haar serie 'The Canary and the Hammer' is nu te zien in Fotomuseum Den Haag. Ze kreeg toegang tot de fairtrademijn Santa Filomena, in Peru. 'Ik wilde zien hoe *fair* hun handel is, en ontmoette hardwerkende vrouwen die erts sorteren. Maar de subsidies worden door mannen beheerd en zij legden een voetbalveld aan in plaats van een betere watervoorziening. Qua

duurzaamheid is fair trade betekenisloos. Er worden nog steeds giftige chemicaliën gebruikt bij de goudwinning.' Bij goudwinning wordt meestal cyanide gebruikt, maar ook kwik, beide gevaarlijke en schadelijke stoffen.

Barnard vond het belangrijk de Peruaanse vrouwen waardig vast te leggen. Begin 19de eeuw werden honderden foto's van oorspron-

kelijke bewoners van Amerika afgedrukt met een oude techniek waarbij goudpigment of goudblad werd gebruikt. 'Ik bracht goud uit de Santa Filomenamijn aan op de achterkant van de foto's, waardoor de vrouwen erop als het ware oplichten. Daarmee krijgen de foto's naast een fotografische ook een monetaire kwaliteit', vertelt Barnard.

Goud wordt ook gewonnen uit elektronisch afval, of e-waste. Omdat het edelmetaal goed elektriciteit geleidt, zit het in veel apparatuur, waaronder mobiele telefoons. De exponentiële groei van het zeer giftige e-waste is een zorgwekkende ontwikkeling. Barnard wilde er graag meer over weten. 'Ik kreeg toegang tot een illegale mijn in China waar goud uit e-waste

'Ik bracht goud uit de Santa Filomenamijn aan op de foto's, waardoor de vrouwen oplichten'

'Voor goud geldt: het heeft waarde doordat jij dat gelooft. Dat vind ik fascinerend'

'Pallaqueras SOTRAMI, Andes, Peru' (2016). In deze Peruaanse mijn sorteren mijnwerkers gouderts.

werd gewonnen. Sinds China's handelsoorlogen met Trump sloot het land zijn deuren voor e-waste uit de Verenigde Staten, maar de handel erin ging ondergronds verder. Ik ontdekte dat e-waste uit de VS via Hongkong werd ingevoerd in containers waarop stond dat er plastic in zat. Het goud dat uit e-waste wordt gewonnen, gaat terug naar Hongkong voor de juwelenhandel.'

Tumorbehandeling

'Gelukkig heeft goud ook positieve kanten: het heeft geweldige kwaliteiten, die onmisbaar zijn in de geneeskunde en de ruimtevaart', vertelt Barnard. 'Goudnanodeeltjes worden gebruikt bij de diagnose van onder meer hartziekten en kanker, en bij gerichte tumorbehandeling.' Als het meest reflecterende materiaal op aarde wordt goud op honderden manieren ingezet in de ruimtevaart. In december 2021 heeft de Nasa nog een gloednieuwe telescoop gelanceerd, die dankzij met goud bedekte spiegelsegmenten het heelal in infrarood kan bekijken.

Daardoor kan de Nasa nieuwe kennis opdoen over het heelal. Onze relatie met goud is een geloofsdaad', vindt Barnard. 'De relatie tussen goud en fotografie heeft hier ook mee te maken. Fotografie gaat over fictie en waarheid, je kiest wat je laat zien. En voor goud geldt: het heeft waarde doordat iemand heeft bepaald dat het waarde heeft, en jij dat gelooft. Dat vind ik fascinerend.'

TENTOONSTELLING

De expositie *The Canary and the Hammer*, van Lisa Barnard, is tot en met 5 januari te zien in Fotomuseum Den Haag.